Päivämäärä
22.3.2017

Dnro

Ruokaosasto/elintarviketurvallisuusyksikkö/ Minna Huttunen
Ruokaosasto/markkinayksikkö/Birgitta Vainio-Mattila

Ympäristövaliokunta
Eduskunta

Viite Asiantuntijapyyntö VNS 2/2017 vp Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030 Suomi-ruokaa meille ja maailmalle

Ruokapolitiikka luo edellytyksiä kotimaisen alkutuotannon kilpailukyvylle ja monipuolisuudelle, elintarvikkeiden turvallisuudelle, huoltovarmuuden turvaamiselle sekä kotimaassa toimivalle elintarviketeollisuudelle. Lisäksi se auttaa edistämään yhteiskunnan hyvinvointia, vahvistaa alueellista ja paikallista elinvoimaa sekä kannustaa elintarvikealan yrityksiä uudistumaan ja kehittämään toimintaansa. Ruokapolitiikalla tähdätään **vastuulliseen ja kestävään** ruuan**tuotantoon** ja -**kulutukseen** sekä taloudellista ja yhteiskunnallista hyvinvointia tuottavaan ruokajärjestelmään. Yhteisen ruokapolitiikan avulla tuetaan ruokakansalaisuuden kehittymistä.

Maapallolla odotetaan vuonna 2030 olevan 8,5 miljardia ihmistä. Maailmanlaajuisena haasteena onkin **ruokaturvan** ja hyvän ravitsemuksen takaaminen kasvavalle väestölle **kestävällä** tavalla. Ruokaturvan lisäksi maailmanlaajuisesti tärkeiksi haasteiksi ovat nousseet veden- ja energiantuotannon riittävyyden varmistaminen rajallisia luonnonvaroja kestävästi hyödyntäen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvien toimien vaikutukset globaaliin ruokajärjestelmään. **Resurssitehokkuuden** ja **kiertotalouden** periaatteet muovaavat tulevaisuuden tuotantoa ja kulutusta. Ruuan kulutuskysynnän globaali kasvu ja kulutuskäyttäytymisen muutokset aiheuttavat suuria haasteita, mutta toisaalta myös mahdollisuuksia ruokajärjestelmän toimijoille.

Suomalainen ruokajärjestelmä joutuu vastaamaan moneen eri haasteeseen. **Ilmastonmuutoksen** aiheuttamat sään ääri-ilmiöt (mm. lisääntyneet sademäärät, tulvat ja kuivuus) aiheuttavat haasteita alkutuotannolle ja vaikuttavat satomääriin. Ilmastonmuutokseen **sopeutuminen** edellyttää suunnitelmallista politiikkaa, jossa esimerkiksi varmistetaan uusien kasvilajikkeiden kehittäminen ja kehitetään uusia lähestymistapoja veden hallintaan. Lisäksi on varmistettava valmiudet hävittää tai torjua luontaisesti tai kasvikaupan mukana leviäviä uusia kasvitauteja ja tuhoeläimiä sekä kehitettävä taloudellisia riskien hallintamekanismeja.

Ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen tähtäävä lainsäädäntö kehittyy EU:ssa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla ja muovaa entistä enemmän myös **EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa**. Kesällä 2016 komissio antoi lainsäädäntöehdotukset päästövähennystavoitteista vuoteen 2030 mennessä. Ehdotukset koskevat myös maataloutta. Kansallisen ilmastolain mukaisen keskipitkän aikavälin suunnitelma on valmistelussa ja sen yhteydessä käydään läpi taakanjakosektorin khk- päästövähennyskeinoja. Kansainväliset ilmastoneuvottelut etenevät ja odotettavissa on, että maatalouden rooli niissä tulee kasvamaan.

Kulutuspuolella ravitsemussuositustemme mukaan lihavalmisteiden ja punaisen lihan käyttöä tulee vähentää. Terveys-, ilmasto- ja ympäristönäkökohdista olisi hyvä, että tulevaisuudessa lihaa syötäisiin vähemmän ja, että sen rinnalla käytettäisiin muita proteiininlähteitä, kuten kotimaista kalaa, härkäpapua, herneitä ja muita palkokasveja sekä viljoja, siemeniä ja sieniä.

Ruokahävikki kertoo ruokajärjestelmän tehottomuudesta sekä ruoan alhaisesta arvostuksesta. Ruokahävikkiä syntyy koko ruokajärjestelmän pituudelta ja vaikuttavuuden aikaansaamiseksi myös toimenpiteet ruokahävikin vähentämiseksi pitää kohdentaa koko ruokajärjestelmään. Selonteon toimenpiteiden tavoitteena on vähentää hävikkiä elintarvikeketjussa lisäämällä ruuan arvostusta ja parantamalla hävikin määrän mittaamista ja seurantaa elintarvikeketjussa.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO (Helsinki)
puh. (09) 16001 faksi (09) 160 54202

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET
PB 30, 00023 STATSRÅDET (Helsingfors)
tfn (09) 16001 fax (09) 160 54202

MINISTRY OF AGRICULTURE AND FORESTRY
PO Box 30, FI-00023 GOVERNMENT, Finland (Helsinki)
tel. +358 9 16001 fax +358 9 160 54202

On selvää, että tarve nykyistä tehokkaammille ja vaikuttavammille ilmasto- ja ympäristötoimenpiteille koko ruokajärjestelmässä kasvaa. Johdonmukaisuus eri politiikan sektoreiden, kuten EU:n ympäristö-, energia-, jäte-, ilmasto- ja maatalouspolitiikan, välillä on myös tasapainoisen ja selkeän politiikan edellytys.

Koko ruokajärjestelmän ilmasto- ja ympäristövaikutukset ja tarve niiden pienentämiseen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen on entistä paremmin tuotava esille ruokajärjestelmän toimijoiden koulutuksessa ja neuvonnassa. Tutkimusta ja tutkimuspanoksia ruokajärjestelmän kestävyyden lisäämiseksi tarvitaan koko järjestelmään alkutuotannosta kulutukseen.

Ruokapoliittisen selonteon visio on Maailman parasta ruokaa:

Vuonna 2030 suomalaiset kuluttajat syövät kestävästi ja eettisesti tuotettua kotimaista, maukasta, terveellistä ja turvallista ruokaa. Kuluttajilla on kyky ja mahdollisuus tehdä tietoisia valintoja.

Elintarvikkeiden kysyntään vastaa läpinäkyvä, osaava, joustava sekä kansainvälisesti kilpailukykyinen ja kannattava ruokajärjestelmä. Alan kasvua ja kehitystä tukee hyvin koordinoitu korkean tason tutkimus-, kehitys- ja innovaatio- sekä opetustyö. Alan markkinointi- ja vientiosaaminen on hyvällä tasolla. Suomi on vahva korkealaatuisten ja turvallisten elintarvikkeiden ja elintarvikeosaamisen vientimaa.

Ruokapoliittisen selonteon tavoitteena on:

- lisätä ruuan arvostusta
- vahvistaa Suomen maabrändiä korkealaatuisen ruuan ja ruokamatkailun kautta
- varmistaa kuluttajalähtöinen, vastuullinen ruuan tuotanto ja jakelu
- parantaa kotimaisiin resursseihin perustuvan ruokajärjestelmän osaamista, kannattavuutta, tuottavuutta ja kestävyyttä sekä kilpailukykyä
- osaltaan varmistaa ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttaminen
- kehittää ja tukea ruoka-alaa siten, että suomalainen ruoka houkuttaa kuluttajia kotimaassa ja ulkomailla
- vahvistaa hallinnon roolia ruokajärjestelmän toimivuuden mahdollistajana
- edistää maukkaiden, turvallisten, ravitsemuksellisesti laadukkaiden, kohtuuhintaisten elintarvikkeiden saatavuutta ja valmistamista
- lisätä yhteistyötä ruoka-alan toimijoiden kesken

Selonteon tavoitteita käsitellään seitsemässä **kokonaisuudessa**: Alkutuotanto, Ruuan reitit pellolta pöytään monipuolistuvat, Tutkimus, neuvonta ja koulutus, Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus, Ruoka ja kansanterveys, Ruokaturva ja huoltovarmuus sekä Kilpailukyky.

Tärkeitä **askeleita** selonteon ruokajärjestelmän **kestävyyttä** koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi löytyy kaikista seitsemästä tavoitekokonaisuudesta. Esille voisi nostaa ainakin seuraavat:

- Parannetaan peltojen pitkäjänteistä hoitoa edistämällä muun muassa maaperän hiilen lisäämistä, ravinnekierrätystä ja vesitalouden hallintaa.
- Panostetaan voimakkaasti kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen ja edistetään viljelykasvien keskisatojen merkittävää parantamista maaperän hyvällä hoidolla, kuivatus- ja kastelujärjestelmien kehittämisellä, sopivilla viljelykierroilla ja hyödyntämällä uusinta tuotantoteknologiaa.
- Lisätään ruokajärjestelmän eläin- ja kasvintuotantoon liittyvien riskien sekä elintarviketurvallisuus- ja ravitsemusriskien riskinhallintakeinojen vaikuttavuustutkimusta (mukaan lukien kustannus-hyötyanalyysit).
- Turvataan riittävä eläintauteja, kasvintuhoojia sekä maaperän ravinteita koskeva seuranta, tutkimus ja riskinarviointi suomalaisessa tuotantoympäristössä ottaen huomioon myös uudet tuotantomenetelmät.

- Edistetään tutkimusta ja tuotekehitystä elintarvikevalmistuksen sivuvirtojen hyödyntämiseksi osana biotaloutta sekä esimerkiksi kosmetiikkatuotteissa.
- Edistetään ruokakasvatusta sisällyttämällä ruoka- ja ravitsemusnäkökulmaa sekä kestävän kehityksen näkökulmaa vahvemmin varhaiskasvatukseen, peruskoulun ja lukion eri oppiaineisiin, opettajankoulutukseen ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen sekä oppilaitosten käytäntöihin.
- Vähennetään hävikkiä elintarvikeketjussa ruuan arvostusta lisäämällä ja parannetaan mittaamista ja hävikin määrän seurantaa elintarvikeketjussa.
- Toimijat koko ruokajärjestelmässä sitoutuvat edistämään väestön terveyttä ja hyvää ravitsemusta lisäämällä eri ryhmien mahdollisuutta ja taitoja tehdä terveyttä edistäviä ruokavalintoja. Samalla edistetään kestävää kulutusta kansallisesti ja EU-tasolla.
- Parannetaan ruokajärjestelmän kestävää kiertotaloutta ja energia- ja materiaalitehokkuutta esimerkiksi neuvonnalla, yhteistyöllä ja tuotantotiloja ja -välineitä uudistamalla. Tuetaan uusia teknologioita, jotka mahdollistavat kestävän kiertotalouden.
- Lisätään kotimaista valkuaistuotantoa, tehostetaan ja monipuolistetaan kotimaisen valkuaisen rehukäyttöä sekä lisätään kotimaisen kasviproteiinin suoraa käyttöä ihmisravintona kannustaen elintarvikeosaajia innovatiiviseen tuotekehittelyyn. Tuetaan kotimaista kasvinjalostustoimintaa sekä pelto- että puutarhakasvien osalta.

Oleellista on panostaa koko ruokajärjestelmän arvostuksen lisäämiseen. Suomi tarvitsee itsenäisen ja menestyvän ruokajärjestelmän voidakseen turvata kansalaisille ruokaturvan kaikissa olosuhteissa. Tämä on yhteiskuntarauhan ja turvallisuuspolitiikan ydinkysymyksiä ja yksi vastuullisen hallinnon ensisijaisista tehtävistä.